

Stenografični zapisnik

dvanajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 4. februvarija 1896.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. Vladna zastopnika: C. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi člani razun: Eksceleucia knezoškof dr. Jakob Missia, Ervin grof Auersperg in Feliks pl. Lenkh. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje deželno-zborskega zapisnika XI. seje dné 31. januarja 1896.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 46. Poročilo deželnega odbora gledé pre naredbe mejselske občine Moste in mesta Ljubljane.
4. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:
 - a) županstva v Trebnjem gledé brezobrestnega posojila 3000 gld. za nakup hiše za stanovanje učitelja;
 - b) učiteljeve udove Pirnat Jožefe za zvikanje pokojnine oziroma za miloščino;
 - c) Mihaela Hladnika, posestnika v Vadičah pri Kovorji gledé podpore za nakup živine;
 - d) šolskega vodstva in krajnega šolskega sveta v Šturiji gledé podpore za napravo vodnjaka na šolskem vrtu;
 - e) kmetijske podružnice v Logatcu za podaljšanje podpore 500 gld. za razstavo.
5. Ustno poročilo upravnega odseka o med okrajne ceste uvrščenem občinskem potu, ki se začinja na severnem koncu Kostanjevici pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novomesto-Mersečavas-Krško poleg Zameškega (k prilogi 43).

Stenographischer Bericht

der zwölften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 4. Februar 1896.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia, Erwin Graf Auersperg und Felix v. Lenkh. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

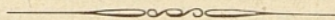
Tagesordnung:

1. Lesung des Protokollcs der XI. Landtags-Sitzung vom 31. Jänner 1896.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 46. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Grenzen der Ortsgemeinde Moste und der Stadt Laibach.
4. Mündliche Berichte des Finanzauschusses über Petitionen, und zwar:
 - a) des Gemeindeamtes in Treffen um ein unverzinsliches Darlehen per 3000 fl. für den Ankauf eines Hauses für die Lehrerwohnung;
 - b) der Lehrerswitwe Pirnat Josefa um Pensionserhöhung, beziehungsweise um Bewilligung einer Unterstützung;
 - c) des Grundbesitzers Michael Hladnik in Waditsche bei Raier um Bewilligung einer Unterstützung behufs Ankaufes von Vieh;
 - d) der Schulleitung und des Ortschulrathes in Sturia um Subvention behufs Errichtung eines Brunnens im Schulgarten;
 - e) der landwirtschaftlichen Filiale in Loitsch um Verlängerung der für die dortige Ausstellung bewilligten Subvention per 500 fl.
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses in Angelegenheit der Einreihung des am nördlichen Ende von Landstraß an der Agramer Reichsstraße beginnenden, zur Rudolfswert-Merjetzendorfer-Gurkfelder Bezirksstraße bei Zamesko führenden Gemeindeweges unter die Bezirksstraßen (zur Beilage 43).

6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Rafolčah za rešitev prošnje glede naprave vodovoda v Verhovljah. 7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Praprečah, okraj Litija, za uvrstitev občinske ceste od sv. Lorenca do vasi Stranje med okrajne ceste. 8. Ustno poročilo upravnega odseka glede ugovora več posestnikov iz Gorij zaradi odklonitve zgradbe ceste iz Rečice v Spodnje Gorje. 9. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Žuzemperku za boljše cestno zvezo z železnično postajo pri Zatičini. 10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Velike Lipljene in Videm za boljše cestno zvezo z okrajno cesto pri Ponikvah, oziroma s kolodvorom v Dobropoljah.	6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Rafolče um Erledigung der Eingabe, betreffend die Anlage einer Wasserleitung in Verchovlje. 7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Prapretsch, Bezirk Littai, um Einreihung der Gemeindefraße von St. Laurenz bis zur Ortschaft Straindorf unter die Bezirksstraßen. 8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses hinsichtlich der Einsprache mehrerer Finsassen von Görjach wegen Nichtausbaues der Straße von Retichitz nach Untergörjach. 9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Seisenberg um eine bessere Straßenverbindung mit der Eisenbahnstation nächst Sittich. 10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Großliplein und Videm um eine bessere Straßenverbindung mit der Bezirksstraße bei Ponique, respective mit der Bahnstation in Gutenfeld.

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Gospoda zapisnikarja prosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje deželno - zborskega zapisnika XI. seje dné 31. januarija 1896.**1. Lesung des Protokolls der XI. Landtags-sitzung vom 31. Jänner 1896.****Tajnik Pfeifer:**

(bere zapisnik XI. seje v slovenskem jeziku. — liest das Protokoll der XI. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno - zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Izročene so bile sledeče peticije:

Kmetijska podružnica za Poljansko dolino prosi podpore za nakup vrta ter naprave sušilnice za sadje.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gemeindevant in Obermöjfel bittet um Bewilligung einer Subvention per 1000 fl. für die Anlage einer Wasserleitung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Več posestnikov iz Novevasi pri Lescah prosi odpomoči gledé rabe vode potoka Zgoša.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izroča prošnjo zadruga za žrebljarski obrt in druge izdelke iz železa v Kropi za 10.000 gld. brezobrestnega posojila za povzdigo industrije v Kropi.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kalan izroča prošnjo Aleksija Berganta, slušatelja na visoki šoli za kmetijstvo na Dunaji, za dovolitev podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Pfeifer izroča prošnjo kmetijske podružnice v Novem mestu za podporo za vzdrževanje trtnice.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Ažman izroča sledeči prošnji:

Občina Gorje prosi podpore za napravo vodnjaka na Pokluki.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Podobčine Česnjica, Jereka, Podjelje in Koprivnik prosijo podpore za zboljšanje planin Krstenica, Jezerce in Velepolja.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Žitnik izroča sledeči prošnji:

Janko Jeglič, nadučitelj pri sv. Križi v Litiji, prosi podpore.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Krajni šolski svet v Žužemperku prosi podpore za popravo šolskega poslopja.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Jaz izročam prošnjo Antona Prelesnika, deželnega knjigovodja, za priznanje dosluženih petletnic v ostalem znesku 290 gld.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izroča prošnjo občine Hrenovice za denarno podporo za napravo vodovoda, vsled premenjenega novega načrta.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Majaron izroča prošnjo kmetijske podružnice v Košani za podporo 500 gld. za ustanovo sirarske zadruga.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Naznanjam, da sta gospoda poslanca Ervin grof Auersperg in plem. Lenkh opravičila svojo odsotnost zaradi bolehnosti.

Izročen je bil sledeči samostalni predlog gospoda poslanca Lenarčiča in tovarišev. Prosim gospoda tajnika, da ga izvoli prečitati.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — ličst:)

Samostalni predlogposlanca Josipa Lenarčiča in tovarišev gledé
pospeševanja industrije in trgovine.**Visoki deželni zbor skleni:**

V pospeševanje industrije in trgovine po deželi kranjski osnuje se urad, naslonjen na trgovinsko in obrtno zbornico kranjsko, kateri ima stopiti v zvezo s trgovinskim muzejem Dunajskim in kateri ima nalog:

1. dajati nepristranske strokovne podatke onim, kateri se za kako stroko industrije ali trgovine zanimajo;

2. priučiti sedanjo industrijo kranjsko ter nje zastopnike seznanjati s potrebami v cesarstvu kakor tudi v inozenstvu ter je seznanjati z raznimi trgi;

3. priučiti naravne in gmotne pogoje po deželi kranjski za osnovo novih industrijalnih podjetij.

Urad je vezan, redno poročati deželnemu odboru o svojem delovanju.

V pokritje stroškov postaviti je v proračun deželnega zaklada primeren znesek kot redna potreščina.

Deželnemu odboru se naroča, da za osnovanje tega urada nemudoma potrebno ukrene.

V Ljubljani, dné 4. februvarija 1896.

Jos. Lenarčič, Schwegel, Liechtenberg, Leon Auersperg, Iv. Hribar, Murnik, Perdan, Janko Kersnik, Klun, Kajdiž, Gabriel Jelovšek, Povše, Fr. Modic, J. Ažman, F. Košak, Pakiž, Lavrenčič.

Deželni glavar:

Utemeljevanje tega samostalnega predloga pride na dnevni red prihodnje seje.

Preidemo na dnevni red.

Točka:

3. Priloga 46. Poročilo deželnega odbora gledé preuredbe mej selske občine Moste in mesta Ljubljane.

3. Beilage 46. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Aenderung der Grenzen der Ortsgemeinde Moste und der Stadt Laibach.

Predlagam, da se to poročilo deželnega odbora izroči upravnemu odseku.

Poslanec Hribar:

Prosim besede!

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Predlagam, da se ta stvar izroči odseku za posvetovanje o stavbnem redu, ker stavbni odsek nima nobenega drugega posla, kakor posvetovati se o stavbnem redu, in ker sta v tem odseku zastopana oba poslanca ljubljanskega mesta, katero v prvi vrsti zanima preuredba mej selske občine Moste in mesta Ljubljanskega.

Upravni odsek ima že veliko posla in zaradi tega je opravičeno, da se mu za nekoliko odvzame in da se izroči poročilo deželnega odbora o prilogi 46. v posvetovanje in poročanje stavbnemu odseku.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar predlaga, da se točka tretja izroči odseku za stavbni red.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in torej se izroča ta stvar stavbnemu odseku.

Gospodje poslanci so dobili prilogo 47., katere sicer ni na dnevnem redu, ako pa nihče ne ugovarja, bi predlagal, da se priloga 47., to je:

»Poročilo deželnega odbora gledé preuredbe §§ 12. in 36. zakona z dné 15. septembra 1881. leta, dež. zak. št. 14, o redu o požarnej policiji in gasilnih stražah za vojvodino Kranjsko izvzemši deželno stolno mesto Ljubljano«

„Bericht des Landesauschusses, inbetreff der Aenderung der §§ 12 und 36 des Gesetzes vom 15. September 1881, L. G. Bl. Nr. 14, betreffend die Feuerpolizei- und Feuerwehroordnung für das Herzogthum Krain mit Ausnahme der Landeshauptstadt Laibach“

vender že danes reši v prvem branji in da se izroči upravnemu odseku.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker se visoka zbornica strinja s tem nasvetom, izroča se priloga 47. upravnemu odseku.

Na vrsto pride:

4. Ustna poročila finančnega odseka o prošnjah, in sicer:

a) županstva v Trebnjem gledé brezobrestnega posojila 3000 gld. za nakup hiše za stanovanje učitelja.

4. Mündliche Berichte des Finanzauschusses über Petitionen, und zwar:

a) des Gemeindeamtes in Treffen um ein unverzinsliches Darlehen per 3000 fl. für den Ankauf eines Hauses für die Lehrerwohnung.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Županstvo v Trebnjem prosi brezobrestnega posojila 3000 gld. za nakup neke hiše za stanovanje nadučitelja. V prošnji navajajo, da so

leta 1890. dvorazredno ljudsko šolo morali razširiti v štirirazrednico. Da jim pa ni bilo treba graditi nove šole, moral se je nadučitelj preseliti iz šolskega poslopja in občina mora za stanovanje skrbeti in na leto plačevati 120 gld., nadučitelj pa dodaje še 36 gld. Ker je pa v Trebnjem jako težavno sedaj dobiti pripravno stanovanje in ker je ravno sedaj za 3000 gld. na prodaj neka jako primerna hiša z vrtom, ki bi se za šolski vrt porabil, sklenila je občina kupiti to hišo. Ker je pa občina, kakor navaja v prošnji, jako obremenjena — dovolila je namreč za zgradbo dolenske železnice 6000 gld., dalje je za razširjenje ljudske šole imela 3000 gld. troškov, poleg tega pa ima sedaj še več drugih jako potrebnih troškov in bi sama nikakor ne zmogla kupne svote, — zato prosi, da bi jej visoka zbornica dovolila 3000 gld. brezobrestnega posojila, katero hoče vračati takoj, ko bo plačala svoj dolg pri kranjski hranilnici.

Finančni odsek je sicer uvaževal vse te razloge, toda končno se ravno z ozirom na sedanje neugodne finančne razmere naše dežele in z ozirom na to, da še nikakor ne vemo, kak obraz bo imel naš proračun in koliko bo primanjkljaja, ni mogel odločiti za nobeno podporo, marveč je sklenil priporočiti visoki zbornici naslednji predlog:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja županstva v Trebnjem za brezobrestno posojilo v nakup hiše za nadučiteljevo stanovanje se odstopi deželnemu odboru v rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Košak ima besedo.

Poslanec Košak:

Jaz bi prošnjo toplo priporočal. Občina ima sedaj jako ugodno priliko nakupiti si hišo in vrt, ki bi za šolski vrt izvrstno ugajal in jaz ne verjamem, da bi se ta prilika še kedaj vrnila. Zato prosim, da bi deželni odbor prošnjo po svoji previdnosti ugodno rešil.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati o predlogu finančnega odseka.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

b) učiteljeve udove Pirnat Jožefe za zviksanje pokojnine oziroma za miloščino;

b) der Lehrerswitwe Pirnat Josefa um Pensionserhöhung, beziehungsweise um Bewilligung einer Unterstützung.

Poročevalec Klun:

Visoki zbor! Učiteljeva udova Pirnat Jožefa se je obrnila do visokega zbora s prošnjo, da bi jej podelil kako miloščino, ali povikšal pokojnino. Dotična prošnja je jako površno sestavljena in obsega prav za prav samo najdajst vrstic, v kateri prosilka pravi, da je njen mož služil 35 let kot učitelj ter umrši zapustil sedem nepreskrbljenih otrok in udovo brez vsakega premoženja. Pokojnina vsakoletnih 180 gld. je po njenih mislih tako pičla, da niti za njo ne zadostuje, še manj pa za otroke, od katerih mora dva podpirati, enega na Dunaji in enega, ki je trgovinski pomočnik na Bledu. Prosilka ne pové, ali imajo otroci odgojnine, pa če so mladoletni, jo gotovo dobivajo. Tudi ni prošnji priloženo nobeno pričalo o drugih njenih razmerah, edino le »vidi« od županstva v Kamniku, kjer živi, je dala na prošnjo pritisniti. Po tej prošnji se torej razmere ne dajo presoditi. Gotovo je, kakor sem že pri drugih enakih prošnjah navajal, da udova s tako majhnimi dohodki ne more shajati, ali deželna postava, ko je določevala pokojnino, ni imela pred očmi, da bi se s pokojnino imele pokriti vse potrebščine dotične družine, ampak je imela njo le kot nekaj pripomoček, da more udova nekoliko laglje shajati. Upravni odsek torej gledé te prošnje ne more drugega predlagati, kakor je priporočal gledé vseh enakih prošenj, s katerimi se je imel pečati v teku letošnjega zasedanja, namreč:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja učiteljeve udove Jožefe Pirnat za povikšanje pokojnine se ne more uslišati.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdijo temu predlogu, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka je:

c) Mihaela Hladnika, posestnika v Vadičah pri Kovorji, gledé podpore za nakup živine;

c) des Grundbesitzers Michael Hladnik in Waditsche bei Raier um Bewilligung einer Unterstützung behufs Ankaufes von Vieh.

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Mihael Hladnik, posestnik v Vadičah pri Kovorji, prosi za denarno podporo za nakup živine. Prosilec navaja, da mu je tekom lanskega leta poginilo osem glav živine — šest krav in dve kobili — za vraničnim prisadom, da je moral hlev podreti, oziroma pre narediti in popraviti in da je imel škode okoli 1500 gld. Prositelj pravi, da je

že star, da ima majhne otroke in da je, ker v tem okraji zemlja donaja jako malo dohodkov in je edini dohodek živinoreja, vsled velikanske nesreče, ki ga je zadela, primoran, prodati svojo domačijo. Upravni odsek je seveda prošnjo uvaževal, pa se ni mogel odločiti za nobeno podporo in vsled tega predlaga:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja Mihe Hladnika, kmetovalca v Vadičah pri Kovorji, se priporočilno odstopi deželnemu odboru v rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preidemo k daljni točki, to je:

d) šolskega vodstva in krajnega šolskega sveta v Šturiji, gledé podpore za napravo vodnjaka na šolskem vrtu;

d) der Schulleitung und des Ortschulrathes in Sturia um Subvention behufs Erriichtung eines Brunnens im Schulgarten.

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Vodstvo šole v Šturiji in ž njim združeno načelstvo te podobčine in krajni šolski svet podaje visokemu zboru prošnjo, da bi mu blagovolil nakloniti kako denarno podporo v namen naprave nekega vodnjaka na šolskem vrtu. Pridejali so prosilci prošnji res čedno in lično izdelan načrt, iz katerega je razvidno, kako ménijo ta vodnjak napraviti. Ob enem so podali tudi troškovnik, ki znaša 113 gld., ker bodo vse drugo napravili s tlako.

Kakor je bil upravni odbor zadovoljen z obsegom te prošnje, kakor mora priznavati, da so prosilci podali vsa potrebna sredstva v presojo te prošnje, vender se ni mogel odločiti za drugo rešitev te prošnje, nego da se odstopi deželnemu odboru, ki bo gledé na to, da se ravna za napravo vodnjaka, ki bo služil tudi v svrhu dobave pitne vode za otroke, obiskujoče to šolo, gotovo naklonil prosilcem primerno podporo. Vsled tega me je upravni odsek pooblastil, da predlagam v njegovem imenu:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja krajnega šolskega sveta in vodstva šole v Šturiji se odstopi deželnemu odboru v povoljno rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Prosim gospode poslance, kateri hočejo sprejeti predlog finančnega odseka, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Na vrsto pride:

e) kmetijske podružnice v Logatcu za podaljšanje podpore 500 gld. za razstavo.

e) der landwirtschaftlichen Filiale in Voitsch um Verlängerung der für die dortige Ausstellung bewilligten Subvention per 500 fl.

Poročevalec Povše:

Kakor je visoki zbornici znano, podalo je načelnštvo kmetijske podružnice v Logatcu svoječasno visoki zbornici prošnjo, da bi hotela pospešiti napravo regionalne kmetijske razstave v Logatcu. Visoki deželni zbor je svoječasno to prošnjo uslišal in nakazal tej kmetijski podružnici podporo v znesku 500 gld. v ta namen. Med tem časom je načelnik kmetijske podružnice, mož, ki je bil najbolj delavni njen član, umrl. Poleg tega je bil lanskega leta tudi potres, ki ni dal prave prilike za zvržbo take regionalne razstave. Dotična podružnica se pa hoče letos zopet lotiti tega dela, in da se zvrši, prosi, da bi se jej v to svrhu že dovoljeni kredit 500 gld. podaljšal. Upravni odsek me je pooblastil, v tej zadevi predlagati:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja podružnice c. kr. kmetijske družbe v Logatcu za podaljšanje roka za podporo vže dovoljenih 500 gld. v namen zvršbe regionalne kmetijske razstave v Logatcu se usliši in kredit omenjene svote 500 gld. podaljša za tekoče leto, katera se bo izplačala tedaj, ko bo razstava zvršena.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali. Gospodje poslanci, ki hočejo sprejeti predlog finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Na vrsto pride:

5. Ustno poročilo upravnega odseka o medokrajne ceste uvrščenem občinskem potu, ki se začenja na severnem koncu Kostanjevice pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novomesto-Mersečavas-Krško poleg Zameškega (k prilogi 43.).

5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses in Angelegenheit der Einreichung des am nördlichen Ende von Landstraß an der Agramer Reichsstraße beginnenden, zur Rudolfswert-Merjetschendorf-Gurkfelder Bezirksstraße führenden Gemeindegeweges unter die Bezirksstraßen (zur Beilage 43).

Berichterstatter Ritter von Langer:

In der Sitzung vom 15. Februar 1895 wurde der Beschluß gefaßt, 1. dasß der am nördlichen Ende von Landstraß an der Agramer Reichsstraße beginnende und über Malence und Koprivnik zur Rudolfswert-Merjetschendorf-Gurkfelder Bezirksstraße führende, bei Zamesko in dieselbe einmündende Gemeindegeweg in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht werde, und 2. dasß die Regulirung und Instandsetzung dieses Gemeindegeweges in einen für die Bezirksstraßen vorgeschriebenen Stand spätestens bis Ende 1896 vollendet sein soll.

Die eben genannte Straße ist also in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereiht worden, soll jedoch in die Reihe der Bezirksstraßen formell erst dann aufgenommen werden, wenn die Regulirung und Instandsetzung in der Art erfolgt ist, wie sie für Bezirksstraßen vorgeschrieben ist. Der Bezirksstraßen-Ausschuß von Landstraß hat sich dessen versichert, dasß die Interessenten an dieser Straße ihre Gründe für den Fall der Umlegung der Straße unentgeltlich abtreten und auch die Zufuhr des Schotterz zur Fundirung der Straße, welcher aus einer ziemlichen Entfernung herbeigeschafft werden muß, besorgen. Durch die Verzögerung der Verfassung eines Planes zur Regulirung der Straße wurde die Instandsetzung derselben wesentlich verzögert, bis endlich gegen Ende des vorigen Jahres der Bezirksstraßen-Ausschuß den Plan von einem Civilingenieur entwerfen, sowie auch den entsprechenden Kostenvoranschlag aufertigen ließ, wornach die Herstellung dieser Straße 17.000 fl. in Anspruch nehmen wird. Davon entfällt der Betrag von 10.000 fl. auf die eigentlichen Instandsetzungsarbeiten, während die restlichen 7000 fl. die Kosten für die Zufuhr des Schottermaterials repräsentiren. Wie es der Bezirksstraßen-Ausschuß anweist, beträgt die Zahl der Concurrrenzpflichtigen 172; es würden demnach, wenn die Schotterzufuhrskosten thatsächlich 7000 fl. betragen, auf jeden Keinertrags-Gulden der Parzellen dieser 172 Concurrrenzpflichtigen 2 fl. 90 fr. kommen, oder dem entsprechend 3 Fuhren Schotterzufuhr. Nachdem aber die meisten, oder doch viele dieser Concurrrenzpflichtigen zu 50—60 fl. Katastralreinertrag ausweisen, so würde jeder einzelne 150—180 Schotterzufuhren zu leisten haben, was allerdings zu einer Gefährdung ihres Wirtschaftsbetriebes führen müßte. Es hat infolgedessen der Bezirksstraßen-Ausschuß an den Landesauschuß die Bitte gestellt, bei dem hohen Landtage die Gewährung einer Subvention in Antrag zu bringen. Der Landesauschuß beantragt nun eine Subvention von 5000 fl.

Meine Herren! Das Alles ist ganz in Ordnung, wenn supponirt wird, dasß dieser Straßenzug thatsächlich 17.000 fl. kosten wird. Nun ist dieser Straßenzug $5\frac{1}{2}$ km lang, es käme daher 1 km auf 3090 fl. zu stehen. Es ist jedoch eine Erfahrungssache, dasß bei neuen Straßen,

wobei selbst einzelne kleine Kunstobjecte vorkommen, die Kosten per km circa 2500 fl. betragen; hier aber sollen die Kosten per km 3090 fl. ausmachen, wo doch bereits eine ebene Straße vorhanden ist und das Terrain für allfällige Umlegung unentgeltlich hergegeben wird! Ich weiß nicht, ob diese Kostenberechnung von 17.000 fl. richtig ist, der Landesauschuß weiß es auch nicht, indem er den Kostenvoranschlag nicht gesehen hat, da derselbe vom Bezirksstraßen-Ausschuße nicht vorgelegt worden ist, auch müßte der Kostenvoranschlag, der von einem Civilingenieur entworfen worden ist, von einem Landesingenieur erst geprüft werden, und erst dann, wenn es sich herausstellen würde, dasß sich die Kosten für die Regulirung dieser Straße thatsächlich auf 17.000 fl. belaufen werden, was ich jedoch bezweifle, könnte der Landesauschuß an den hohen Landtag mit dem Antrage, eine Subvention von 5000 fl. zu diesem Zwecke zu bewilligen, herantreten. Jetzt ist die Sache nicht spruchreif. Infolgedessen stelle ich im Namen des Verwaltungsausschusses den Antrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

„1.) Der Landesauschuß wird beauftragt, den auf Veranlassung des Landstraßer Bezirksstraßen-Ausschusses durch einen Civilingenieur entworfenen Plan und namentlich Kostenvoranschlag zur Regulirung und Instandsetzung des in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereihten Gemeindegeweges Landstraß-Malence-Zamesko durch einen Landesingenieur überprüfen zu lassen und in der nächsten Session eventuelle Anträge zu stellen.

2.) Der Termin für die Vollendung der Regulirung und Instandsetzung dieses Gemeindegeweges in einen für die Bezirksstraßen vorgeschriebenen Stand wird bis Ende des Jahres 1898 verlängert.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim, homo glasovali in gospodje, ki pritrde predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Preidemo na daljno točko dnevnega reda, to je:

6. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Rafolčah za rešitev prošnje gledé naprave vodovoda v Verhovljah.

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Rafolče um Erledigung der Eingabe, betreffend die Anlage einer Wasserleitung in Verchowlje.

Poročevalec Kersnik:

Visoka zbornica! Županstvo občine Rafolče je že pred tremi leti prosilo za podporo za napravo vodovoda v Verhovljah. Predložilo je tudi načrt dotičnega vodovoda, katerega je dalo napraviti po privatnem inženirji. Tedaj je deželni zbor prošnjo izročil

deželnemu odboru v rešitev. Deželni odbor je dal načrt po svojem hidrotehniku pregledati in ta je našel, da je v marsikaterem oziru pomanjkljiv ter je poskušal popraviti ga. Med tem časom pa se je pri deželnemu odboru toliko jednakega dela nakopičilo, da je tudi ta stvar zaostala. Današnja prošnja name-rava, da se ta zadeva zopet v tek spravi in upravni odsek, ki je videl, da je vas Vrhovlje sama že precej žrtvovala za napravo načrta in da je pripravljena, mnogo sama storiti, spoznal je, da to podjetje v vsakem oziru zasluži deželno podporo. Sklenil je torej, da se ta prošnja zopet odstopi deželnemu odboru, pa z naročilom, da isti napravo tega vodovoda kolikor mogoče pospešuje. Predlog upravnega odseka se glasi:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja občine Rafolče se izroča deželnemu odboru v primerno rešitev ter z nalogom, da to za-devo kolikor mogoče pospeši.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, preidemo na glasovanje, in prosim go-spode, ki pritrldijo predlogu, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog upravnega odseka je sprejet.

Daljna točka je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Praprečah, okraj Litija, za uvrstitve občinske ceste od sv. Lorenca do vasi Stranje med okrajne ceste.

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Prapretsche, Bezirk Littai, um Einreihung der Gemeindeftraße von St. Laurenz bis zur Ortschaft Straindorf unter die Bezirksstraßen.

Poročevalec Jelovšek:

Županstvo v Praprečah v okraji Litijskem je vložilo prošnjo, da bi se cesta od sv. Lorenca do vasi Stranje uvrstila med okrajne ceste. Občina navaja v svojej prošnji, da je ta pot, ki je sicer občinska, bila vsled zgradbe Dolenjske železnice jako pokvarjena. Služila je namreč mnogim vozovom, ki so dovažali material za Dolenjsko železnico, in sedaj je tako pokvarjena, da je nujno potrebno popravilo jo, kar bo, kakor mislijo, laglje, ako postane okrajna cesta. Prosilci dalje pravijo, da je ta cesta velike važnosti za celo Temeniško dolino, in končno prosijo, da, ako bi jo visoka zbornica ne hotela uvrstiti mej okrajne ceste, naj bi vsaj naklonila občini kako podporo za nakup gramoza, da se pot posuje.

Upravni odsek je stvar pretresaval in sicer ne nasprotuje uvrstitvi te ceste med okrajne ceste, ampak prošnja bi morala biti bolj podprta, predložiti bi se

bil moral kak načrt itd., in ker tudi cestni odbor še ni izrekel svojega mnenja in je prošnja sploh jako površno sestavljena, predlaga upravni odsek sledeče:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja županstva Prapreče, da bi se občinska cesta, ki pelje od sv. Lorenca skozi vasi: Spodnje Prapreče, Verhovo in Gor. Prapreče do vasi Stranje v Velkogaberski občini, uvrstila mej okrajne ceste, se izroči deželnemu odboru, da v potrebi uvrstitve te ceste mej okrajne ceste poizveduje in v prihodnjem zasedanji o tem zanesljivo poroča.«

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode poslance, ki hočejo glasovati za predlog upravnega odseka, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka gledé ugovora več posestnikov iz Gorij zarad odklonitve zgradbe ceste iz Rečice v Spodnje Gorje.

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses hinsichtlich der Einsprache mehrerer Besitzer von Görjach wegen Nichtausbanes der Straße von Reischitz nach Untergörjach.

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka mi je poročati o ugovoru več posestnikov iz Gorij gledé preložitve oziroma poprave ceste iz Rečice v Spodnje Gorje. V IX. seji dne 1. februvarija 1896 sklevalo se je o prošnji cestnega odbora na Bledu za posojilo in podporo za preložitve te ceste in ta sklep se glasi tako-le:

»Deželnemu odboru se naroča, da po cestnem odboru Blejskem predloženi načrt s proračunom o odpravi klancev med Rečico in Gorjami deželne ceste Bled-Javornik dá pregledati po deželnem stavbnem uradu, in da se takoj po odobrenem načrtu in ko se doženejo potrebni dogovori z udeleženci, prične s projektovanimi popravami navedenega dela deželne ceste.

Delo zvršiti je v smislu zakona z dne 28. julija 1889, št. 17. drž. zak. takó, da plačata dežela Kranjska in cestni okraj Bled vsak polovico stroškov.

Deželni odbor se pooblašča, da sme cestnemu odboru v pokritje nanj spadajočih stroškov dati potrebno predplačila iz kredita za vzdrževanje deželnih cest proti povračilu.«

Proti temu sklepu so se vložili ugovori. Vsled tega je gospod deželni nadinženir Witsch¹ stvar pregledal na lici mesta, deželni odbor je potem objavil svoj sklep cestnemu odboru Blejskemu in proti temu sklepu se je uložil ugovor, ki je danes na dnevnem redu. Med tem časom pa so se stranke nekoliko pomirile in ugovor danes nima več tiste veljave, kakor takrat, ko se je vložil. Stranke so se namreč v tem pogledu pomirile, ker zdravniško društvo Blejsko namerava vložiti na visoko zbornico prošnjo za podporo za napravo neke poti po tisti progi, ki je bila predlagana za preložitev ceste iz Rečice v Spodnje Gorje, s čemur bi bilo tudi ustrezno ugovornikom. Žal, da nam dotična prošnja do danes še ni došla, in zato upravni odsek ni mogel sklepati o podpori sami. Kadar pa prošnja dojde, prepričan sem, da jo bo visoka zbornica uslišala in naklonila primerno podporo za napravo dotične ceste.

Usojam si torej v imenu upravnega odseka predlagati:

Visoki deželni zbor skleni:

»Sklep visoke zbornice v IX. seji dné 1. februvarija 1895 o prošnji cestnega odbora na Bledu za posojilo in podporo za preložitev ceste Bled-Javornik se vzdržuje.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nasvetu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Daljna točka

9. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Žužemperku za boljšo cestno zvezo z železnično postajo pri Zatičini

9. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindevorstandes in Seifenberg um eine bessere Straßenverbindung mit der Eisenbahnstation nächst Sittich

se odstavlja od dnevnega reda današnje seje, ker mi je gospod načelnik upravnega odseka naznanil, da v odseku še ni rešena.

Preidemo torej k točki:

10. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Velike Lipljene in Videm za boljšo cestno zvezo z okrajno cesto pri Ponikvah, oziroma s kolodvorom v Dobropoljah.

10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeinde Großliplein und Videm um eine bessere Straßenverbindung mit der Bezirksstraße bei Ponikwa, respective mit der Bahnstation in Gutenfeld.

Poročevalec Jelovšek:

Občini Velike Lipljene in Videm ste vložili sledečo prošnjo (bere — liest):

»Občini Velike Lipljene, okraj Ljubljanske okolice, z vami Velike Lipljene, Rozenbach, Medvedca, Male Lipljene, Staroapno in Škocjan, potem vasi Gradeš in Slokagora občine Turjak, političnega okraja Kočevje, ležijo v nekem skritem kraju in so radi prometa nekako popolnoma zaprta, ker nimajo nobene primerne poti do kakega kolodvora.

V omenjenem kraju se nahaja veliko lesa, kot: smereke, hrastje in bukovno, ali kam ž njim, ako prodamo, stane nas precēj voznja do kolodvora in ne moremo s sosednimi občinami konkurirati. Le s težavo se vozi 1000 kg s parom konj do postaje Grosuplje v štirih urah.

Ako hočemo pa mi tekmovati z železnico, nam ne kaže družega, nego obrniti se do visokega deželnega zbora s sledečo prošnjo:

Središče omenjenih vasij je Škocjan, kjer je tudi župnija in šola, od tukaj pelja občinska pot do okrajne ceste v Ponikve, občine Videm, katera ima daljave okoli 5 km in je čisto v ravni legi.

Ta občinska pot bi se dala z malimi troški popraviti in mi imamo potem čisto ravno cesto do kolodvora Dobropolje, v daljavi 1 1/2 ure, po kateri bi mi naše blago z majhno težavo spravili do postaje, katere nam zelo primanjkuje.

Ne samo za prej omenjene občine bi ta cesta koristila, ampak tudi za sosedne občine, posebno pa za občino Videm, ker imajo vaščanje iz Ponikev v tem kraju svoje gozde, bi njim ta cesta veliko koristila, v drugem oziru pa tudi sploh, ker bi imela ta cesta zvezo od Ponikev do deželne ceste proti Turjaku, tako bi se ognili ovinka pri Rašici in klanca v turjaškem smerēji.

Zatorej podpisane občine uljudno prosijo, visoki deželni zbor naj blagovoli prej ko mogoče poslati jednega gospoda deželnega inženirja, da stvar na lici mesta pregleda, napravi načrt in proračun, da se delo prej ko mogoče prične.«

Upravni odsek je prošnjo uvaževal, pa ker gre tukaj samo za občinsko pot in se občine niso posvetovale poprej s cestnim odborom, ki je v prvi vrsti merodajen govoriti v takih zadevah, ne more priporočati te prošnje, kajti težko je pošiljati za vsako stvar deželnega inženirja. Deželni stavbni urad je tako preobložen z delom, da bi bilo treba še enkrat toliko moči, ako bi se hotelo ustrezati vsem takim prošnjam. Prosilci sicer ne zahtevajo nobene denarne podpore, ali če prosijo, da se jim pošlje inženir, bi bila to za deželo tudi denarna podpora. Poleg tega pa je ravno letos posebno težko take moči izgubljovati in zato se upravni odsek ni mogel odločiti, da bi kaj drugega predlagal, nego sledeče:

Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja županstva Videm in občine Velike Lipljene, da bi se občinska pot, ki pelje iz Škocijana

do okrajne ceste v Ponikve, popravila, in da bi se v to svrhu poslal na lice mesta deželni inženir, izroči se deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo z nasvetom upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in s tem je rešen dnevni red današnje seje.

Gospod načelnik upravnega odseka mi je naznanil, da je v upravnem odseku že rešena lit. A § 3. letnega poročila deželnega odbora »Deželna kultura«. Ta stvar sicer ni na dnevnem redu današnje seje, ako pa nihče ne ugovarja temu, da bi se o tem oddelku letnega poročila takoj danes razpravljalo, kar bi bilo jako umestno, ker imamo danes še dovolj časa, med tem, ko bomo v prihodnji seji imeli veliko gradiva in nam bo šlo jako trdo s časom, obravnavalo se bo o tej točki.

Ako torej ni ugovora (Nihče ne ugovarja — Es wird kein Widerspruch erhoben) prosim gospoda poročevalca upravnega odseka, da poroča o § 3. letnega poročila lit. A.

Ustno poročilo upravnega odseka o § 3. letnega poročila

lit. a) „Deželna kultura“:

Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über § 3. des Reichsrechtsberichts

lit. a) „Landeskultur“.

Poročevalec Povše:

Bodi mi torej dovoljeno, danes že poročati o § 3. letnega poročila deželnega odbora lit. a o deželni kulturi, marg. št. 1—82. inkluzivno. Dovolil si bom to precej obširno poročilo zvršiti tako, kakor sem to storil lansko leto, osobito, ker je upravni odsek včeraj odobril ta način poročanja.

Navajal bom namreč vsako marg. št., pri kateri imam v imenu upravnega odseka kaj govoriti ali pristaviti, in prečastiti gospod deželni glavar bo potem visoko zbornico blagovolil uprašati, ali kdo želi govoriti.

Deželni glavar:

Ker obstoji poročilo iz več oddelkov, otvarjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo.

Poročevalec Povše:

V marg. št. 1. je govor o hidrografičnem poslu na Kranjskem. Visoka zbornica se je s to zadevo že v minulem letu pečala. Državna vlada je namreč napravila osrednji urad, kateremu naj bi bili podrejeni uradi v posameznih kronovinah, ki bi imeli preiskovati vse v hidrologijo spadajoče zadeve gledé dežja, vod, rek itd., tako da bodo ti uradi imeli nabrano vse gradivo za hidrografična podjetja. Centralna vlada zahteva od dežel, da tudi one prispevajo v svrhu hidrografičnega posla, in pogajajoč se z našim deželnim odborom, zahtevala je centralna vlada, da naj dežela naša prispeva k troškom s 50%. Deželni odbor pa se je udal v prispevek dežele le s 30%. Iz novejših dopisov je razvidno, da vlada temu pritrjuje in v tem oziru se bo visoka zbornica še imela pečati z neko posebno predlogo. Vsaj finančni odsek bo v proračun vstavil tolik znesek, da bo deželnemu odboru mogoče, ustreči zahtevi vlade in prispevati s 30% k troškom, katere bo stala ustanovitev podružnice osrednjega hidrografičnega urada za deželo Kranjsko.

Predlagam, da visoka zbornica marg. št. 1 vzame na znanje.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

O marg. št. 2—4. nimam prav nič pripomniti, in o marg. št. 5. le naznanjam, da vsled poročila vladnega inženirja, ki vodi uravnavna dela pri Savi, gledé rečne proge Hotič-Litija sila ni tako nujna in da naprava uravnalnih del torej lahko počaka do tedaj, ko bodo proge Tacen-Črnuče-Sv. Jakob popolnoma uravnane, kar se pa tiče rečne proge Kresnice-Hotič-Litija, je delni načrt za uravnavo že sprejet.

Predlagam, da se marg. št. 2—5 vzamejo na znanje.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Marg. št. 6. je dala upravnemu odseku povod, da bo stavil neko resolucijo. Ravna se za uravnavo Save ob progi Senožet-Ribče in pri tej priliki pravi deželni odbor, da se je odločil, da dežela tisti svet, ki se je pri uravnavi Save pridobil, ne obdrži v svojej lasti, ampak da ga dá na prodaj. Tukaj naj mi bo dovoljenih nekoliko več besed, ker je stvar važna. Ne da bi se spuščal v nadrobnosti, imam navajati samo določilo vodnega zakona veljajočega za kronovino Kranjsko, da imajo adjacenti, torej sosedi, pri takih vsled uravnave pridobljenih zemljišč predpravico za nakup. To se jim mora varovati, ne le, ker se ravna za staro pravico, ampak tudi ker je to ne samo v gospodarskem, v ekonomičnem oziru opravičeno, ampak naravnost potrebno, kajti sicer bi utegnili nastati veliko preprirov, ako bi kdo majhen kos novega proda kupil in tako preprečil pot tistim, ki so imeli stari prod v lasti. Zato je državna vlada priznavala pri sklepanji tega zakona, da se mora mejašem pridržati predpravica do nakupa. Po elabouratu, katerega je izdelal stavbni urad c. kr. deželne vlade, pripadel je od teh prodov, ki so se pridobili

vsled uravnave ob progi Senožet-Ribče, deželi Kranjski del sveta, ki meri 6360 m², kjer pa ne raste nič kakor spina, katero voda nanese. Ako se vpraša po vrednosti tega sveta, mora ekonom priznati, da ni vreden več kakor nekaj desetakov, morebiti celo samo en desetak. Visoka vlada se je, kakor mi je znano in kakor je znano tudi nekaterim drugim gospodom poslancem, ki so se s to zadevo več bavili, najprvo principijelno postavila na stališče, da naj bi se ta svet za erar nazaj pridobil, da bi se svoječasnó po vodopravnem zakonu prodajal. Vlada bi se ozirala na predpravico mejašev do nakupa. Ljudje, ki so bili zaslišani, so silno ugovarjali in morebiti ne neopravičeno, kajti istinito je, da so prebivalci ob Savi imeli usus, da so, ako je voda na eni strani odtrgala kos sveta, na drugo stran nanešeni svet jemali v svojo last, trebili in pripravljali za pašnike. Iz najnovejših obravnav pa je razvidno, da se dotični od vlade pooblaščeni organi pogajajo, da bi mejaši odstopili 10 m sveta od škarp na obeh straneh Save v to svrhu, da se ti prostori pogozdé, ker bi ti pogozdeni prostori gotovo pripomogli, da bi voda ne imela tako hudega curka, ako prestopi meje škarp. Kolikor je meni dosedaj znano, odločili so se dotični mejaši, da odstopijo 5 m. Iz tega se principijelno kaže, da državna uprava pridobljenega sveta ne misli za-se vzeti, ampak ga hoče pustiti ljudem. Vsled tega se je zdelo upravnemu odseku treba, dati deželnemu odboru navodila, da se tudi on ne prenaagli z odločilom gledé prodaje dotičnega sveta, ampak da počaka, da se najprej reši vprašanje, komu naj dotični svet služi in ali bo država ljudem odstopila dotični kos sveta ob progi škarp. Ker so adjacenti prispevali k uravnavnim stroškom in je gotovo namen države in dežele, da se adjacenti regresirajo na tem svetu, prosil bi, da bi visoka zbornica pritrčila sledeči resoluciji, ki jo predlaga upravni odsek:

Visoki deželni zbor naj sklene:

»Deželni odbor naj gledé prodaje onih prodiv, ki se pridobé pri uravnavi Save, ne ukrene nobenih sklepov, dokler se ne bo o tem tudi ces. vlada končno odločila.«

Tukaj bi prečastitega gospoda deželnega predsednika v imenu vseh prebivalcev ob Savi iskreno prosil, da naj bi se blagohotno oziral na želje ljudstva, ki merijo — čemur bo gotovo pritrdil častiti gospod tovariš Kersnik — na to, da naj bi se jim ta svet v last prepustil.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

K besedi se je oglasil gospod deželni predsednik.

k. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Nach den gesetzlichen Bestimmungen steht allerdings bei Regulirungsbauten den Adjacenten das Eigenthumsrecht an den neu gewonnenen Gründen nach dem Verhältniſſe ihrer Beitragsleistung zu, allein diese Interessenten

leisten selbst so gut wie gar nichts, verlangen aber die ganzen Gründe für sich. Diesen Standpunkt kann jedoch die Regierung unmöglich einnehmen und ich bedauere, diesbezüglich die bestimmte Erklärung abgeben zu müssen, dass die Regierung auf derlei Ansinnen nicht eingehen kann, denn erstens muss an den diesfälligen gesetzlichen Bestimmungen festgehalten werden, zweitens sprechen aber auch praktische Gründe dafür. Die durch Regulirungsbauten gewonnenen Grundflächen werden nämlich in der Regel sehr bald insoweit fruchtbar, dass darauf Faszinenmaterial gewonnen werden kann, welche Faszinen dann für die weiter auszubauenden Strecken verwendet werden. Es kommt dazu noch der weitere Umstand, dass bei der Vertheilung von derlei Gründen, insoweit die Interessenten auf dieselben einen Anspruch haben, sich das Arrar mit ihnen gewöhnlich dahin abfindet, dass ihm selbst nur ein Streifen längs des ganzen Ufers bleibt, auf welchem Streifen dann Faszinen gewonnen werden, während der Rest allerdings gewöhnlich den localen Interessenten überlassen wird. Dergleichen Angelegenheiten werden gewöhnlich im Vergleichswege geregelt. Dass man aber das Recht wieder erkaufen müsste, auf ehemals eigenen und dann verschenkten Gründen Faszinen gewinnen zu können, hieße mit derlei Gründen in einer Weise vorgehen, wie sie eine rationelle Gebarung absolut nicht gestattet und ich müsste daher im Namen der Regierung ein solches Ansinnen entschieden ablehnen. Ich erlaube mir die Herren nun auf den auf Seite 31 des Rechenschaftsberichtes vorkommenden Passus aufmerksam zu machen, wo es sich bei der Regulirung des Feistritzaches bei Bischof ergeben hat, dass die Beiträge der Interessenten im Voranschlage keinen ziffermäßigen Ausdruck finden können, da sich die Adjacenten bloß dazu herbeigelassen haben, die Zufuhr über ihre Gründe zu gestatten. Das ist der ganze Beitrag der Adjacenten und dazu kommt, wahrscheinlich aus besonderer Gnade, noch die Gestattung der Weidengewinnung. Bei dergleichen Beiträgen muss man denn doch an den Rechten des Arrars festhalten und die Gründe nicht preisgeben, auf welchen seinerzeit wieder das nöthige Material gewonnen werden soll, um die weiteren im öffentlichen Interesse gebotenen Arbeiten ausführen zu können. So gerne ich sonst in jeder Richtung den Wünschen des hohen Landtages und der Bevölkerung entgegen komme, so entschieden muss ich in diesem Falle die Zumutung ablehnen, dass das Arrar auf die ihm gesetzmäßig zustehenden Rechte verzichten soll.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Kersnik si je izprosil besedo.

Poslanec Kersnik:

Visoka zbornica! V prvi vrsti čutim potrebo, zahvaliti se častitemu gospodu poročevalcu za tople besede, s katerimi je priporočal resolucijo upravnega odseka in s katerimi je omenjal razmere prebivalcev ob bregu Save na progi Senožet-Ribče.

Gledé ugovora prečastitega gospoda deželnega predsednika žalibog nimam prav nič omeniti. Razmere gledé prispevkov adjacentov za regulacijska

delu pri Savi in Bistrici so povsod jednake. To leži že v značaji našega ljudstva, da pred regulovanjem obljubuje vse mogoče, kadar pa res pride do potrebne spolnitve, pa neha vsa dobrovoljnost in prispevki se skrčijo — če se sploh kaj dovoli — k večjemu na to, da se dovoli vožnja po dotičnem svetu in da se sme tu pa tam porezati kaka šibica za fašine. Kar je res, to se ne dá tajiti; a gledé vprašanja, ali je umestno, kar je deželni odbor sklenil, namreč, da se tisti svet, ki se je vsled regulovanja Save za deželo pridobil, dá na prodaj, bi pa vender prosil, da naj bi deželni odbor, kadar pride do končne rešitve gledé cen, ki se bodo od adjacentov ponujale, kolikor mogoče zatisnil oko, ter ne zahteval preveč ali morebiti pritiskal na ponudnike; temveč pomisli naj, da prebivalstvo ob bregovih Save gledé svojega imetja in zasluzka ni več tisto, kakoršno je bilo poprej, ko je bila na Savi še imenitna plovba. Plovba je nehala, ljudje so ubožali in navezani so večinoma le še na živinorejo; ako sedaj vsled uravnave dobijo tu pa tam kak košček zemlje, jim bo s tem že veliko pomagano. Zato priporočam deželnemu odboru, da naj nasproti tem ponudnikom postopa kolikor mogoče popustljivo in ne zahteva previsokih cen za dotična res malo vredna zemljišča.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Povše:

Po besedah častitega gospoda predgovornika mi ni treba ničesa več dostavljati, ampak le mislim, da sem v imenu upravnega odseka opravičen, da ustrajam pri stavljenem predlogu.

Deželni glavar:

Preidemo torej na glasovanje. Predlog, katerega stavlja upravni odsek k marg. št. 6., se glasi: »Deželni odbor naj gledé prodaje onih prodov, ki se pridobé pri uravnavi Save, ne ukrene nobenih sklepov, dokler ne bo o tem tudi ces. vlada končno se odločila.«

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

O marg. št. 7. in 8. prosim, da smem skupno poročati. Ravna se za nabrežne zgradbe ob reki Ljubljanici pri Fužinah in v Slapah. Gledé tega vprašanja imam navajati, da je gledé nabrežnih del v Slapah deželni odbor prevzel 50% troškov, torej več, kakor je načelo visoke zbornice. Prosim, da se

marg. št. 7. in 8. tudi v tem oziru odobrovalno sprejmeta na znanje. (Obvelja. — Angenommen.)

Gledé marg. št. 9., kjer je govor o nabrežni zgradbi ob Bistrici pri Biščah, navajam, da prvotni načrt, katerega je dala izdelati deželna vlada, ni bil dovolj obsežen in da je potem deželni hidrotehnik predelal 5600 gld. znašajoči načrt na okroglih 8000 gld. Krajne in vodne razmere so prisilile deželnega hidrotehnika, da je napravil ta obširnejši načrt. Delo se že zvršuje in s tem se bo dokaj storilo, da bi voda Bistrica več ne prestopala čez bregove in na polja. Predlagam, da se marg. št. 9. vzame odobrovalno na znanje. (Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 10. poroča deželni odbor o uravnavi potoka Mirne. Kakor je nekaterim gospodom članom upravnega odseka znano, se je dotični priziv interesentov v drugi inštanci odklonil in vsled tega so bili primorani napraviti vodno zadrugo. Kaj se je nadalje zgodilo, iz poročila deželnega odbora ni razvideti, in ker je s tolikim naporom prišlo res do tega, da se ima uravnati Mirna, h katerim troškom bo država prispevala polovico, želeti bi bilo, da se ta stvar zvrši. V tem oziru bi znabiti prečastiti gospod deželni predsednik zamogel visoki zbornici kaj povedati, v kakem stanu se nahaja vprašanje.

V drugem predlagam samo, da se marg. št. 10. vzame na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

k. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Wenn § 3. des Rechenschaftsberichtes auf die Tagesordnung gesetzt worden wäre, wäre ich jedenfalls in der Lage, über den gegenwärtigen Stand der Angelegenheit Aufklärungen zu geben. Nachdem aber eine derartige Überraschung sich ergeben hat, dass Gegenstände verhandelt werden, die nicht auf der Tagesordnung stehen, so erlaube ich mir auch meinerseits damit zu überraschen, dass ich über diese Angelegenheit absolut nichts mittheilen kann.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec Povše:

Nimam ničesa omeniti.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec je predlagal, da se marg. št. 10. vzame na znanje.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

K marg. št. 11. nimam čisto nič opomniti, ampak le predlagam, da se vzame na znanje.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoki deželni zbor! Z marg. št. 11. se začenja poročilo deželnega odbora o onih hidrotehniških napravah v deželi Kranjski, katere v deželnem gospodarstvu zavzemajo tako važno mesto; od marg. št. 11—47. se povsodi govori o vodovodih, o osuševanju zemljišč in o napravi vodnjakov na Kraškem svetu. Da je to vprašanje silno važno za našo deželo, razvidno je iz tega, ker se v poslednjih letih od leta do leta postavlja v proračun precejšnja svota za napravo vodovodov in vodnjakov in ker, kakor se kaže, potreščina pod tem naslovom pri deželnem proračunu čedalje bolj raste.

Jaz prav obžalujem, da je že danes prišlo na dnevni red poročilo deželnega odbora o deželno-kulturnih zadevah, ker gre tukaj za tako važna vprašanja, da bi bilo potrebno marsikaj govoriti; tako pa sem popolnoma nepripravljen, ter sem šele sedaj v naglici moral domov poslati po svoje letno poročilo, v katerem imam nekatere beležke, ker ravno nisem pričakoval, da se bodo te stvari že danes razpravljale. (Dr. Tavčar — Abgeordneter Tavčar: »Pa bi bil ugovarjal!«) Ugovarjati nisem hotel, ker zborujemo že tako dolgo in nečem, da se naše razprave še bolj zavlečejo, temveč končno jaz tudi želim, da bi se naše zasedanje kolikor mogoče skrajšalo. Zaradi tega sem se tudi jaz pridružil tistim gospodom tovarišem, ki so bili za to, da se o tej stvari že danes razpravlja.

Želeti bi pač bilo, da bi gospodje načelniki odsekov pravočasno naznanjali točke, ki se v odsekih rešijo, da bi se mogle postaviti na dnevni red, da bodo gospodje poslanci pripravljene in da se bodo mogli tudi oglašati, kadar se gre za tako važne stvari. To pa sem hotel omeniti samo mimogredé.

Stvar, zaradi katere se danes oglašam k besedi, tiče se onega predloga, katerega je bil v seji visokega deželnega zbora dné 13. maja 1893 stavil bivši deželni poslanec gospod dvorni svetnik Šuklje in o katerem je potem upravni odsek v seji visoke zbornice dné 13. maja l. 1893 poročal; onega predloga namreč, ki je meril na veliko državno akcijo za preskrbljenje kraškega sveta s pitno vodo. Predlog gospoda tedanjega tovariša, dvornega svetnika Šuklje, je tendiral na to, naj bi vlada vse to preskrbljevanje vode na Kraškem svetu zvrševala iz lastnih sredstev; naj bi torej državnemu zboru predložila načrt zakona, po katerem bi jej bilo omogočeno, da bi za naprave vodovodov in vodnjakov na Kraškem svetu dovoljevala večje zneske, kakor jih mora do-

voljevati po amelioracijskem zakonu. Deželni odbor poroča, da je dotični sklep visoke zbornice, ki je bil sprejet soglasno, predložil visoki vladi; ali vlada je odgovorila, da v tem oziru ne more ničesar storiti, ker že obstoji amelioracijski zakon in ker vlada v okviru tega zakona vedno rada dovoljuje podpore, kjerkoli so interesentje za to, da se kako važno delo zvrši. To je torej 50%, ki jih dovoljuje vlada v najugodnejšem slučaju. Pomisliti pa je treba, da je predlog, kateri je stavil bivši tovariš Šuklje, kateri si je pozneje osvojil upravni odsek in kateri je soglasno sprejela visoka zbornica, pred vsem imel tudi v mislih, da bi se veliki troški, ki naraščajo deželi za napravo načrtov za vodovode in vodnjake, od dežele odvalili in da bi jih prevzela država. Tudi v tem oziru se ni ničesar doseglo; doseglo pa zato ne, ker mislim, da deželni odbor ni našel pravega načina, vlado naprositi, da bi prevzela vsaj del dotičnih stroškov.

Gledé preskrbljevanja Kraškega sveta s pitno vodo se poskusi ne delajo samo pri nas na Kranjskem, ampak tudi na sosednem Primorskem in v Dalmaciji. Kakor sem poučen, nikjer dežele ne plačujejo načrtov in nikjer dežele ne uporabljajo za hidrotehnični posel svojega personala; temveč je ministerstvo ustanovilo pri primorski deželni vladi in ravno tako v Dalmaciji pri deželni vladi poseben hidrotehničen oddelek, kateri potem zvršuje take načrte, ki so potrebni za dobavo pitne vode.

Zdi se mi, da je to nejednako postopanje. Ako je osrednja vlada sprevidela, da je v dveh drugih deželah, kjer so razmere gledé pitne vode ravnoiste, kakor pri nas, potrebno, da ona daje zvrševati načrte ob svojih troških, potem mislim, da bi bila spoznala to tudi gledé Kranjske dežele, ako bi se mi ne bili prehitro angažovali in začeli načrte sami izdelovati, ali pa, ako bi se bili obrnili do vlade, naj nam dovoli kak prispevek.

Gospôda moja! pomisliti je treba, da nas v tem oziru čaka še, reči moram, ogromno dela. 52 vodovodov in vodnjakov je projektovanih, za katere se prošnje že nahajajo pri deželnem odboru. Izračunil sem, da bi bilo potreba 31½ mesecev, torej celih 2 let in 7½ mesecev samo da se napravijo načrti. Poleg tega pa je že v deželnem zakonu zagotovljena zvršitev Ambruškega in Semiškega vodovoda kot deželnih podjetij. Ta dva vodovoda bosta potrebovala vsak po dva inženirja za celo leto, torej oba štiri inženirje za jedno leto ali štiri leta za jednega inženirja. Potemtakem je razvidno, da bi jeden inženir potreboval vsega skupaj 6 let in 7½ mesecev, da izdelata ono, kar je že sklenjeno, da se ima zvršiti. Vслед tega se vidi, da bodo troški, ki zadevajo deželo za te naprave, jako veliki, in jaz mislim, da je naša dolžnost, obrniti se do vlade, da dovoli vsaj prispevek k troškom za izdelovanje načrtov, ki so potrebni za dobavo pitne vode, ako že noče ustanoviti posebnega hidrotehničnega urada na Kranjskem. Prispevati pa bi morala vlada vsaj v onem razmerju, kakor prispeva iz melioracijskega zaklada za naprave vodovodov samih.

To mi je torej bilo povod, da z ozirom na naše deželne finance in z ozirom na to, da je res naloga države, skrbeti za pitno vodo na Kraškem svetu, stavim sledeči predlog:

Visoki deželni zbor skleni:

»Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da za napravo načrtov, ki so potrebni za dobavo pitne vode v Kraških krajih na Kranjskem, ustanovi poseben hidrotehničen urad na Kranjskem, ali pa, da v ta namen deželi Kranjskej dovoli primeren letni donesek.«

Je pa visoka zbornica, še neka druga stvar, o kateri sem hotel govoriti. Dosedaj je ves hidrotehniški posel slonel v rokah jednega samega inženirja, deželnega inženirja Jana Vladimira Hraskega, kateremu se je šele v poslednjem času pridodal še jeden inženir v pomoč. Gospôda moja, da se toliko dela zvrši, kolikor ga je že sedaj nakopičenega, za to ste dve moči nedostatni in zato bo, naj že vlada odgovori tako ali tako, na vsak način deželnemu odboru treba skrbeti, da si takoj zagotovi tretjo moč za izdelovanje načrtov za vodovode in vodnjake, in za nadzorovanje pri onih vodovodih, ki se imajo že sedaj zvrševati. Le tedaj, ako se bo to zgodilo, bo mogoče, da se bodo te stvari reševale v hitrem tempu kakor sedaj. Vsa čast pa se mora dati — in to bo gotovo priznala vsa visoka zbornica — hidrotehniku, ki je vse te načrte, kar jih je dosedaj napravljenih, izdelal tako točno in hitro, da si je pridobil celó zahvalo visoke vlade. Zato pa mislim, ako že o teh stvareh govorim, ki imajo precëj izdatno spremeniti zdravstvene in gospodarske razmere v naši deželi, da je umestno, ako se ob jednom spominjam tudi tega moza, na katerega ramah je slonelo vse to silno delo, in zatorej bi si dovolil predlagati resolucijo, po kateri bi se deželnemu odboru naročilo, da premišljuje, kako bi se gospodu Hraskemu na primeren način dalo izraziti to priznanje. Ta resolucija bi se glasila:

Visoki deželni zbor skleni:

»Deželnemu odboru se naroča, naj uvažuje, če bi ne kazalo deželnemu inženirju Jan. Vladimiru Hraskemu podeliti v priznanje zaslug, katere si je pridobil za deželo s požrtvovalnim in večjim svojim delovanjem zlasti v hidrotehničnih stvareh, naslov nadinženirja ali pa deželnega stavbnega svétnika.«

K temu le pripominjam, da skorej gotovo vsi kolegi Jana Vladimira Hraskega, ki so nekdanj bili ž njim na vseučilišči, nosijo sedaj višje naslove, kakor ga ima on, akoravno sem prepričan, da marsikdo izmed njih nima zvrševati tako važnih agend, kakor jih opravlja on.

Deželni glavar:

Gospod deželni poslanec Hribar je stavil dva predloga, prvi se glasi:

»Visoka c. kr. vlada se pozivlja, da za napravo načrtov, ki so potrebni za dobavo pitne vode v kraških krajih na Kranjskem, ustanovi poseben hidrotehnični

urad na Kranjskem, ali pa da v ta namen deželi Kranjski dovoli primeren letni donesek.«

Gospodje, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati. (Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je v razpravi.

Drugi predlog gospoda poslanca Hribarja se glasi:

»Deželnemu odboru se naroča, naj uvažuje, če bi ne kazalo deželnemu inženirju Jan. Vladimiru Hraskemu podeliti v priznanje zaslug, katere si je pridobil za deželo s požrtvovalnim in večjim svojim delovanjem zlasti v hidrotehničnih stvareh, naslov nadinženirja ali pa deželnega stavbnega svétnika.«

Poslanec Klun:

Prosim besede!

Deželni glavar:

Gospod poslanec kanonik Klun ima besedo.

Poslanec Klun:

Visoki zbor! Zmirom je sitno razpravljati osobne razmere v javnih sejah, ker se ne vé, ali morebiti kdo, mesto da se počasti, ne dobi še kake psovke. Jaz sicer ne nasprotujem naravnost predlogu gospoda poslanca Hribarja gledé podelitve kakega častnega naslova gospodu inženirju Hraskemu, mislim pa, da bi bilo primernejše, razpravljati stvar v tajni seji, v kateri imamo sploh reševati nekatere zadeve deželnih uradnikov.

Prosil bi torej gospoda poslanca Hribarja, da privoli v to, da bi se o njegovem predlogu ne obravnavalo takoj, ampak šele v tajni seji, v kateri nam bo itak sklepati še o nekaterih drugih osebnih zadevah.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Strinjam se s predlogom gospoda poslanca Kluna.

Deželni glavar:

Torej ni treba podpirati predloga gospoda poslanca Hribarja.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež:

Oskrbovanje dežele s pitno vodo je tako važno in tako obsežno, da bi gotovo ne zadostoval nadalje edini hidrotehnik za te naloge, ki so že sedaj dane deželnemu odboru in katere bo moral on tudi zagnaprej opravljati. Vsled tega moram jaz nasproti

gospodu poslancu Hribarju pojasnovalno omeniti, da se je od deželnega odbora pisalo na visoko vlado, naj bi ona blagovolila nastaniti posebnega hidrotehnika v deželi in sicer v državni službi, enako kakor je nastavljen en tak hidrotehnik v Trstu in drugi v Dalmaciji. To se je poročalo že v lanskem letnem poročilu. V zadnjem času je deželni odbor moral ponoviti to prošnjo iz razlogov, ki so bili že lani v letnem poročilu omenjeni; in ker je vlada rekla, da ona ministerstvu tega ne more priporočati, ker njej sami manjka osobja pri njenem stavbnem uradu, zato se je to pisalo od deželnega odbora ministerstvu z neposredno prošnjo, in sicer vsled nekega nasveta, ki mi je osobno došel. To se je čisto pred kratkem zgodilo, tako da ni moglo priti v letno poročilo.

V drugem se strinjam z nasvetom gospoda predgovornika.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

k. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Die Ausführungen des Herrn Abgeordneten Hribar haben darin gegipfelt, daß er erstens dem Landesauschusse den Vorwurf gemacht hat, er habe den Auftrag des hohen Landtages, sich wegen Besorgung des hydrotechnischen Dienstes durch Organe des Staates an die Regierung zu wenden, nicht vollzogen, und zweitens darin, daß eine ungleiche Behandlung und zwar eine Verkürzung Krains gegenüber Dalmatien und Istrien seitens der staatlichen Behörden in dieser Angelegenheit stattfindet.

Hierauf habe ich Folgendes zu bemerken: Was die Thätigkeit des Landesauschusses anbelangt, so hat der Herr Abgeordnete Dr. Papež mitgeteilt, daß der Landesauschuss in dieser Angelegenheit im Laufe des Jahres zweimal an die Landesregierung sich gewendet, daß aber die Landesregierung beidemale das betreffende Ansinnen des Landesauschusses abgelehnt habe. Ich möchte die Gründe dieser Ablehnung nur ganz kurz andeuten. Die staatlichen Bauorgane, die Bautechniker, sind zunächst dazu berufen, die staatlichen Aufgaben in dem ihnen zugewiesenen Wirkungskreise zu besorgen. Diese Aufgaben zu erfüllen sind die Staatstechniker in Krain in dem gegenwärtigen Momente nur mit dem Aufgebote des äußersten Fleißes und der größten Kraftanstrengung im Stande, denn der Status ist nicht complet, indem es derzeit vier unbefetzte Stellen gibt. Wenn nun die staatlichen Kräfte schon zur Erfüllung der eigenen Aufgaben nicht ausreichen, so ist es absolut unmöglich, sie auch noch für Zwecke des Landes zu verwenden, resp. sie quasi in den Dienst des Landes zu stellen für Aufgaben, für welche die staatliche Verwaltung und ihre Organe nicht aufzukommen haben, denn die Angelegenheiten, betreffend die Landescultur, fallen in den Wirkungskreis des hohen Landtages und hat daher das Land für diese Aufgaben in erster Reihe selbst zu sorgen. Wenn gleichwohl der Staat ausnahmsweise solche Aufgaben auf sich nimmt, so thut er es nur dann, wenn seine technischen Kräfte hiefür ausreichen, und dies ist der

Fall in Triest und in Dalmatien. Jedes Land aber, welches in einem lebhaften Fortschritte begriffen ist, muß auch diejenigen Kräfte produciren, auf deren Thätigkeit es reflectirt, oder es muß ein Import solcher Kräfte stattfinden. Krain producirt nahezu gar keine Techniker und es ist daher eine ganz natürliche Erscheinung, wenn die technischen Arbeiten derart angewachsen sind, daß den diesbezüglichen Anforderungen nicht mehr nachgekommen werden kann. Importirt können Techniker im Staatsdienste in Krain auch nur sehr schwer werden, weil sie der Landessprache mächtig sein müssen und eben solche Techniker sehr schwer zu finden sind, nachdem gerade die slovenische Bevölkerung sich selten den technischen Studien zuwendet, sondern mit Vorliebe einem anderen Zuge folgt, indem sich die jungen Leute gewöhnlich Gymnasialstudien, nicht aber technischen Studien widmen. Infolgedessen ist es geradezu unmöglich, dem Ansinnen des hohen Landtages, resp. des Landesauschusses zu entsprechen. Wenn auch das hohe Ackerbauministerium sich bereit erklärt hat, in dieser Beziehung dem Lande entgegen zu kommen, so muß ich es denn doch als sehr fraglich erscheinen lassen, ob sich diese Wünsche werden realisiren können, insolange der Status der Staatstechniker nicht vollständig completirt ist. Die wiederholt veranlaßten Concoursausreibungen haben aber auch nicht einen einzigen befähigten Concurrenten zutage gefördert, ja, die Landesregierung hat sich auch an die verschiedenen technischen Hochschulen mit dem Ersuchen gewendet, die Rectoren mögen die Absolventen dieser Schulen ermuntern, in den Staats=Vandienst einzutreten und nach Krain zu kommen, doch alles vergebens. Solange also das Land nicht selbst Techniker producirt, werden wir immer großen Mangel an solchen Kräften haben und solange wird auch die Staatsverwaltung nicht in der Lage sein, derartigen Wünschen des hohen Landtages zu entsprechen.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer hat das Wort.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Der Herr Abgeordnete für die Stadt Laibach hat zwei Anträge gestellt, von denen der eine eine minder wichtige Personalangelegenheit, der zweite aber einen ungleich wichtigeren Gegenstand betrifft, dessen Bedeutung schon durch die Ausführungen der unmittelbaren Herren Vorredner genügend gekennzeichnet erscheint. Dies gibt mir den Anlaß, in formeller Beziehung den Antrag zu stellen, diese beiden von dem Herrn Abgeordneten für die Stadt Laibach vorgebrachten Angelegenheiten, da sie wegen ihrer Wichtigkeit unbedingt eine Vorberathung im Ausschusse erheischen, dem Finanzausschusse zur Vorberathung zuzuweisen, welcher hierüber und zwar über den Antrag, betreffend die Wasserversorgung am Karste in öffentlicher, über den anderen aber in geheimer Sitzung Bericht zu erstatten haben wird.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Gospôda moja! Jaz se s predlogom častitega gospoda predgovornika popolnoma strinjam in sem zadovoljen, da se stvar izroči finančnemu odseku v posvetovanje in poročanje; vendar pa si štejem v dolžnost, da odgovorim par kratkih besed visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku, ki se je nekako spustil v polemiko z menoj. Iz najboljšega namena, naši deželi pripomoči do lagljage pokritja velikih troškov, kateri jej naraščajo iz hidrotehničnih naprav, stavl sem prvi svoj predlog, ki meri na to, naj se najde pravi način, kako stopiti z vlado v dogovor, da dá deželi kak prispevek ali pa da ustanovi posebni hidrotehnični urad pri deželni vladi. Da bi bil jaz v tem oziru deželnemu odboru kaj očital, to ni res, zakaj deželni zbor deželnemu odboru nikdar ni dal naloga, da se obrne do vlade, da bi državni inženir zvrševal posel, katerega zvršuje sedaj deželni inženir. Ako je deželni odbor to storil, zgodilo se je iz lastnega nagiba. Imel je le nek drug nalog, nalog namreč storiti kaj gledé splošne državne akcije o preskrbljevanji kraškega sveta s pitno vodo. Da se je deželni odbor obrnil do vlade iz lastnega nagiba, to je tudi meni dobro znano, ali petit ni bil pravi. Prosilo se je namreč c. kr. deželno predsedništvo, naj ukaže svojemu podrejenemu stavbnemu uradu, da bi izdelaval načrte, katere sedaj izdeluje deželni stavbeni urad. Tega storiti, gospôda moja, deželni odbor ni imel pravice in v tem oziru ima visokorodni gospod deželni predsednik čisto prav, ako je dejal, da je personal pri stavbnem uradu c. kr. deželne vlade zato tukaj, da zvršuje tiste agende, ki so mu prideljene. Res pa ni, in to nasproti izvajanjem visokorodnega gospoda deželnega predsednika naravnost naglašam, da se je v Dalmaciji in na Primorskem pridellil hidrografični posel personalu, ki je v statusu deželne vlade oziroma cesarskega namestništva. Ne, gospôda moja, ampak ministerstvo je tam ustanovilo službo posebnega inženirja, ki ima zvrševati hidrotehnični posel in izdelavati načrte za vodovode in vodnjake. To, mislim, bi se dalo tudi pri nas doseči, in namestu, da se je deželni odbor obrnil do visoke c. kr. deželne vlade s prošnjo, naj ukaže jednemu svojih inženirjev, da zvršuje omenjeni posel, naj se obrne do vlade s prošnjo, kakoršno sem jaz tukaj precizoval, namreč, naj vlada ali ustanovi posebni hidrotehničen oddelek za našo deželo, ali naj pa vsaj dá deželnemu odboru primeren donesek za troške k zvrševanju hidrotehničnih del.

Ne morem se pa strinjati z mnenjem visokorodnega gospoda deželnega predsednika, da, ako bi se pri deželni vladi ustanovil tak urad, bi morala dežela produktovati dotičnega inženirja. Kje pa je to zapisano, gospôda moja? Kaj tacega bi se od nas lahko zahtevalo, ako bi imeli v deželi kako veliko tehnično šolo. Naj nam vlada ustanovi tako šolo, potem sme zahtevati, da mora dežela sama produktovati tehnične moči; dokler pa take šole v deželi ni, se pa tudi ne more in ne sme kaj tacega zahtevati od naše dežele. Zlasti pa se mora na drugi strani

povdarjati, da je na drugih krajih dosti tehničnih sil, ki včasih dolgo čakajo, da se jim ponudi priilka, da se kje oglasijo za kako službo. Sicer pa vidimo, da je ravno deželni inženir Hrasky izvrstna moč; da pa ni vzrastel v deželi naši in si tudi tukaj ni pridobil svoje izobrazbe. Da bi terej dežela morala produktovati tehnične moči, tega se ne more zahtevati in proti takemu izvajanju se moram upirati. Izrekel pa bi željo, naj bi deželna vlada, kadar bo to našo resolucijo predkladala ministerstvu, blagovolila predložiti jo s priporočilom, naj bi visoko ministerstvo uvaževalo te želje deželnega zbora kranjskega.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod deželni predsednik.

k. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Den Ausführungen des Herrn Abgeordneten Hribar gegenüber erlaube ich mir zu bemerken, dass in Dalmatien und dem Küstenlande die Staatstechniker für den landwirtschaftlichen hydrotechnischen Dienst dem Status der Staatshalterei entnommen sind; allerdings aber hat deren Bezüge das hohe Ackerbauministerium auf seinen Etat übernommen, wodurch andere Posten im Staatsdienste provisorisch frei und wieder besetzt wurden. (Poslanec Hribar — Abgeordneter Hribar: „Nun also!“) Es ist richtig, dass dies auch hier möglich wäre, aber an freien Stellen mangelt es ja hier nicht, wir haben gegenwärtig vier freie Stellen, die nicht besetzt werden können und infolgedessen nicht es nichts, wenn das hohe Ackerbauministerium die betreffenden Bezüge auf seinen Etat übernimmt, denn der Mann ist eben nicht zu finden, mit dem man den Posten besetzen könnte. Das ist so klar, dass man darüber gar nicht zweifeln kann, denn wir haben, wie gesagt, vier leere Stellen, die nicht besetzt werden können, und würden dann, wenn ein Staatstechniker der politischen Verwaltung für Landesculturzwecke verwendet würde, fünf unbesetzte Stellen im eigentlichen Staatsbandienste erhalten.

Weiters hat der Herr Abgeordnete Hribar gemeint, dass genug technische Kräfte vorhanden sind, die nur auf die Gelegenheit warten, in den Staatsdienst eintreten zu können. Ich möchte den Herrn Abgeordneten ersuchen, mir doch die Adressen dieser Techniker bekanntzugeben, nachdem sich über unsere wiederholten Concursausreibungen niemand gemeldet hat. Es sind eben keine Kräfte vorhanden und dort, wo sie vorhanden sind, sind sie nicht der slovenischen Sprache mächtig und nicht gewillt, in ein Land zu gehen, wo derjenige, der der Landessprache nicht mächtig ist, nur Angriffen ausgesetzt ist. Wie die Verhältnisse liegen, leiden wir Mangel nicht nur an technischen Kräften, sondern auch an Ärzten, Professoren u. s. w.; wir müssen uns mit Supplenten und Lehrern behelfen, welche die erforderlichen Prüfungen nicht abgelegt haben, weil eben geeignete Personen nicht vorhanden sind; so z. B. haben wir an den Mittelschulen in Krain 9 Lehrer, welche die erforderlichen Prüfungen nicht abgelegt haben. Ein Land, welches in einem lebhaften Fortschritte begriffen ist, kann eben diese Kräfte nicht auf einmal produciren.

Deželni glavar :

Ker se je gospod predlagatelj Hribar strinjal s predlogom gospoda poslanca dr. Schafferja, da se predloga izročita finančnemu odseku, ki naj o prvem poroča v javni, o drugem pa v tajni seji, in ker nihče temu predlogu ne ugovarja, odpade za zdaj glasovanje o teh dveh predlogih.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Povše:

O mariginalni številki, o kateri sem poročal, se ni ravno direktno govorilo in zato mi tudi ni treba spuščati se v daljno razpravo. Gledé opazek gospoda poslanca Hribarja si dovoljujem le navesti in konstatirati, da je bila glavna stvar deželnega odbora, izposlovati gledé dobave pitne vode na Kraškem svetu, da je osrednja vlada ali ministerstvo pritrnilo, da hoče država tudi za dobavo pitne vode dajati 50% prispevek iz melioracijskega zaklada, kajti dejansko je dosedaj dovoljevala take prispevke le za povzdigo gospodarstva, kmetijstva. Pitna voda, ta spada v prvi vrsti pod ministerstvo notranjih stvari, vendar pa je vlada pritrnila — in to iz sanitarnih ozirov — da se smejo iz melioracijskega zaklada dovoljevati 50% prispevki tudi za dobavo pitne vode. S tem je odstranjeno, kar se je deželnemu odboru očitalo.

Gledé hidrotehničnega posla priznavam, da je postopanje počasno. Urok je pomanjkanje tehničnih močij, ali na drugi strani treba tudi pomisliti, da nekateri kraji silno težko čakajo rešitve. Naj mi bo torej dovoljeno omeniti in izraziti željo s tega prostora, naj bi se deželnemu hidrotehniku ne nakladala druga dela, visoke stavbe namreč, ampak pusti naj se mu čas, da deluje edino le v stroki, za katero je v prvi vrsti nastavljen.

Sicer nimam ničesa omeniti, ampak le prosim, da visoka zbornica vzame marg. št. 11. na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

O št. 12 — 16. nimam ničesa omeniti, ampak prosim, da se sprejmejo na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 17. govori o osuševanju Ljubljanskega barja. Sedaj smo po tolikih letih vendar tako daleč dospeli, da je prva inštanca napravila razsodbo. Deželni odbor je to, kar se mu je lani od visoke zbornice naročilo, zvršil. Vse preporne zadeve z mestjani ljubljanskimi so poravnane, kar se pa tiče velikih podjetij, kakor Leykam-Josefsthal v Vevčah in osobito južne železnice, pa se deželni odbor z razsodbo prve inštanice ni mogel zadovoljiti, temveč je napravil priziv na drugo inštanco. Upati je, da bo tukaj sodba boljše izpadla. Drugega nimam pripomniti. Deželni odbor je popolnoma storil svojo dolžnost, čakajmo sedaj, kaj se bo naprej zgodilo. Predlagam, da visoka zbornica izvoli marg. št. 17. vzeti na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gledé marg. št. 18. pripomnim, da znaša močvirski zaklad sedaj vsega skupaj 99.475 gld. 63½ kr. Prosim, vzeti to na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ravno tako naj se odobri pod marg. št. 19. izkazana potrebsčina za iztrebljevanje jarkov.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj si dovoljujem prositi, da bi gledé vodovodov smel poročati skupno o marg. št. 20—49. Vse te mariginalne številke imajo razprave gledé naprave vodovodov, in gospodje ste lahko razvideli iz letnega poročila, v koliko so ti vodovodi že zvršeni in v koliko deloma še rešitve pričakujejo. Med najvažnejšimi navajam vodovod Novomeški in vodovod v Kočevji. Načrta za Novomeški vodovod še ni, ker deželni hidrotehnik dosedaj še ni imel časa ga narediti, gledé Kočevskega vodovoda se pa delajo vedno novi predlogi.

Nasvetujem, da visoka zbornica marg. št. 20—49. vzame na znanje.

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Modic se je oglasil k besedi.

Poslanec Modic :

Visoki deželni zbor! Že minulo leto dné 11. februvarija v XII. seji se je v tej visoki zbornici poudarjala potreba oskrbeti z vodo Cerknico in nje bližnje vasi. Kot zastopnik tistih krajev sem za gotovo mislil, da se bo v tem zasedanji zadostno poročalo, kako daleč je prišel slavni deželni odbor z obravnavami o cerkniškem vodovodu. Mislil sem tudi, da bo v proračunu o tem kaj omenjeno. Ker pa vsega tega pogrešam, dovolim si, staviti nastopni predlog:

Visoki deželni zbor skleni:

»Deželni zbor priznava potrebo, da se vasi Topol, Brezje, trg Cerknica, Dolenjvas, Zelše, Rakek in Unc z vodo preskrbijo.

Deželni zbor se izreče: da je za ta vodovod v slučajih, da, ako prevzame država 50% gradilnih stroškov, in da se dotični občini zavežejo, celo zgradbo kot občinsko podjetje izpeljati, zagotoviti 30% deželne podpore.«

Deželni glavar :

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Modica, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar :

Visoka zbornica! Pri marg. št. 22. poroča deželni odbor, kaj se je dalje zvršilo gledé vodovoda v Razdrtem in pripoveduje, da je sedaj vlada odgovorila, da je pripravljena prispevati za ta vodovod z zneskom 1200 gld. Lani je deželni odbor poročal, da so troški za ta vodovod proračunjeni na 1600 gld. in da je ministerstvo bilo pripravljeno, dovoliti prispevek 800 gld., to je onih 50 %, katere določa amelioracijski zakon. Kasneje se je načrt pregledal in pokazalo se je, da se s 1600 gld. ne bo mogla zvršiti ta vodovodna naprava, in deželni hidrotehnik Hrasaky je napravil nov načrt, po katerem bodo troški znašali 5000 gld. Deželni odbor se je nato zopet obrnil do vlade in ona je odgovorila, da sedaj za te zvišane troške 5000 gld. hoče prispevati samo 1200 gld. To se mi, gospôda moja, ne zdi pravo razmerje s prejšnjim zagotovitlom. Prej je dovolila vlada 50 %, in ako je bila torej takrat pripravljena prevzeti polovico vseh troškov, morala bi tudi danes pri tem ostati in, ker se je ravno pokazalo, da bodo troški znašali 5000 gld., dovoliti od svoje strani 2500 gld.

Ne stavljam sicer nobenega predloga, izražam pa željo, naj bi se deželni odbor, ker je visoki zbornici v tej zadevi danes bila predložena prošnja občine Razdrto, zopet obrnil do visoke vlade in ji na srce položil, da tudi za ta vodovod v zmislu amelioracijskega zaklada prispeva s 50 %, kakor jih dovoljuje za druge vodovodne naprave na Kranjskem.

Deželni glavar :

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Papež ima besedo.

Poslanec dr. Papež :

Na vprašanje častitega gospoda tovariša Modica morem pojasniti, da je deželni stavbni urad izdelal načrt za Cerkniški vodovod tekom preteklega leta in ga predložil sredi meseca januarija letošnjega leta, tako da stvar ni mogla priti v poročilo, namreč v takozvano letno poročilo. Načrt in proračun, oba dva sta popolnoma jasna in iz proračuna je razvideti, da bo vodovod stal 90.000 gld. Da se je tako dolgo delalo samo na papirji in da se do danes ni prišlo dalje kakor do načrtovanj, so krivi Cerknčanje sami, ker so pred nekaj leti si dali napraviti nek načrt, po katerem bi se bila voda privedla iz nekega družega kraja. Potem pa, ko se je delal vodovod za Begunje, Selšček in Bezuljak, se niso hoteli pogajati z ravno imenovanimi podobčinami in med temi razporami se je vodovod za Begunje, Selšček in Bezuljak zvršil. Vsled tega ni preostajalo družega, kakor da je sedaj deželni hidrotehnik, uvidevši, kako dobro deluje vodovod za Sevšček, Begunje in Bezuljak, izrekel svoje mnenje, da bi bilo najboljši, iz ravnoistega studenca, ki služi tem trem

podobčinam, napeljati tudi posebni vodovod do Cerknice in dalje do Rakeka.

Toliko v pojasnilo častitemu gospodu tovarišu Modicu.

Deželni glavar :

Gospod poslanec Pakiž se je oglasil k besedi.

Poslanec Pakiž :

Visoki zbor! Lansko leto se je v tej visoki zbornici sprejel predlog oziroma načrt za vodovod v okrajih Ribniškem, in sicer za občini Vinice in Sušje. Načrt je bil izdelan in predložen, ravno v tistem času pa, ko so se dotični predlogi sprejeli v visoki zbornici, došle so pa visokemu zboru druge prošnje in sicer iz vasij Zlatnik, Zapotok in iz občine Jurjevec-Brezje. Visoka zbornica je takrat sklenila, da se tudi tem prošnjam zadostuje in da se bo poslal tehnik, da bo pregledal stvar na lici mesta in napravil načrt. Ker se pa dosedaj to še ni zvršilo, predrzmem se prositi visoki zbor, da pritrdi moji prošnji do deželnega odbora, ali priporočilu, da se stvar vsaj v teku tega leta zvrši.

Deželni glavar :

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar :

Jaz hočem visoko zbornico le malo časa nadlegovati in morda moj govor ne bo mnogo daljši, kakor dotična mariginalna številka, o kateri bom govoril!

Pod marg. št. 35. nahajamo lakonično poročilo, da gledé vodovoda za Novo mesto in okolico deželni odbor še vedno tiči tam, kjer je tičal že lansko leto, in to — kakor se v poročilu dostavlja — »iz znanih razlogov«. Ne spominjam se na zadnje letno poročilo in torej ne vem, kakošni so ti »znani razlogi«, ampak domnevam, da je deželni odbor s tem hotel izreči, da nima potrebnih tehničnih močij, ali da te nimajo časa. To so torej tisti »znani razlogi«, o katerih je danes že gospod poslanec Hribar govoril in o katerih je z ognjevitim prepričanjem govoril tudi visokorodni gospod deželni predsednik.

Iz vsega tega pa sklepam, da bodo ti »znani razlogi« še dolgo živeli med nami. Pričakovati je, da se stvar lahko zavleče in zato bi hotel na to opozoriti, da nikakor ne gré, vodovod za Novo mesto na tak način v delo vzeti, kakor ako bi šlo za majhen vodovod kake selske vasi. To je vprašanje, gledé katerega je vsekako želeli, da deželni odbor hitro deluje in spolni tisti posel, ki mu je v tem oziru od visoke zbornice ukazano.

Ne bom 'stavil nobenega predloga, ker je na drugi strani poročila obsežena obljuba, da pride, kakor hitro bodo potresne stvari v redu, takoj na vrsto vodovod za Novo mesto. Ker se pa bojim, da bi te potresne zadeve vendar morebiti predolgo časa ne prišle v red, prosil bi slavni deželni odbor vse jedno, da naj se te zadeve poprime z nekoliko večjo ognjevitostjo in ljubeznijo že zato, ker sem sedaj jaz poslanec Novega mesta in ne več profesor Šuklje.

Deželni glavar:

K besedi se je še oglasil gospod poslanec dr. Papež.

Poslanec dr. Papež:

Predlagam, da bi se nasvet gospoda tovariša Modica izročil finančnemu odseku z ozirom na to, ker je določiti prispevek dežele gledé na prispevek posameznikov in države.

Poslanec Modic:

Strinjam se s predlogom gospoda poslanca dr. Papeža.

Deželni glavar:

Ker se gospod predlagatelj Modic strinja s tem, da se njegov nasvet izroči finančnemu odseku, in ker nihče temu ne ugovarja, odpade glasovanje in se predlog izroči finančnemu odseku.

Gospod poročevalec ima besedo.

Poročevalec Povše:

Nimam svojemu poročilu čisto nič pripomniti.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, kateri meri na to, da se marg. št. 20—49. letnega poročila vzamejo na znanje, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 50. in 51. poroča deželni odbor o razdelitvi podpor za kmetijske namene in o kmetijski regionalni razstavi v Dolenjem Logatcu.

Upravni odsek predlaga, da se te dve številki odobrovalno na znanje vzamete.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 52. in 53. je razvidno, koliko podpore se je dalo učencem raznih strokovnih šol. Prosim, da se to poročilo odobrovalno na znanje vzame.

(Obvelja. — Angenommen.)

V marg. št. 54. in 55. so izkazani šolski vrti, koliko je sadnih drevesnic in koliko obseza pouk v sadjarstvu.

Prosim, da se tudi te dve marginalni številki vzamete na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 55. sta omenjena šolska vrta v Črnečivasi in v Kostanjevici, katerima je deželni odbor dal podpore 40 gld. iz deželnega zaklada. Prosim, da visoka zbornica to odobruje in vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

V marg. št. 56 je govor o botaničnem vrtu našem. Temu poročilu ne morem nič družega pripomniti in le izrekam upanje, da se bo tekom tega leta to vprašanje približalo svoji rešitvi.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Gospôda moja! Gospod poročevalec je izrekel upanje, da se utegne vprašanje premestitve botaničnega vrta rešiti še tekom tekočega leta. Jaz, žalibog, tega upanja ne morem ž njim deliti, v prvi vrsti zato ne, ker se, kakor sem sprevidel, v tej zadevi jako počasno deluje, drugič pa tudi zato ne, ker bi bila premestitev botaničnega vrta v jednom letu absolutno nemogoča.

Če se bo botanični vrt sploh premestil — in to upanje moramo gojiti — zgodilo se to ne bo tekom letošnjega leta; ampak premeščati se bo mogel le polagoma, tako, da bo premestitev stala najmanj tri do štiri leta časa. Gospôda moja, jaz v tej zadevi ne bom stavil nobenega predloga, pač pa se mi zdi stvar tako važna, da bi si usojal prositi, slavni deželni odbor naj bi nanjo obračal vso pažnjo. V seji dné 8. januarija leta 1895. je sklenil visoki deželni zbor, naj se c. kr. deželna vlada prav nujno naprosi, da vso svojo pažnjo posveti premestitvi botaničnega vrta, zlasti da gledé na veliki učni pomen take premestitve pri c. kr. učnem erarji takoj stori zanj potrebne korake.

Iz poročila deželnega odbora sprevidim, da se je deželni odbor obrnil do c. kr. deželnega šolskega sveta, vendar pa nam je zamolčal, kedaj se je do njega obrnil in jaz se le bojim, da se je ta sklep, ki je bil storjen lanskega leta dné 8. januarija, zvršil morebiti šele koncem leta. Kolikor poznam naš deželni šolski svet, vem, da deluje po navadi vendarle nekoliko hitreje, in zaradi tega mislim, ako bi mu bil deželni odbor naš sklep naznanil poprej, da bi nam bil danes deželni odbor morebiti že kaj imel poročati o kakem odloku od ministerstva. Naj pa bo stvar taka ali taka, vsekako je to poročilo gotovo nekoliko prelakonično, kajti človek iz njega ne more posneti, kedaj in kaj se je vse ukrenilo v tej zadevi. Premestitev botaničnega vrta je precej važna

stvar. Dasiravno sprevidevam iz gest gospoda deželnega predsednika, da ga to ne zanima, usojal bi se vender opozarjati visoko zbornico, da je stvar važna zlasti v sedanjem času, ker je mogoče, da bi se pri podiranji hiš v Ljubljani moglo dobiti takega materiala, ki utegne prav priti za uredbo novega botaničnega vrta. Mestna občina se zanima za to stvar, deželna vlada je tudi že izrekla, da proti premestitvi nima ničesa ugovarjati in gotovo je, da bi botanični vrt na novem mestu, katerega hoče odstopiti mesto Ljubljansko, veliko bolj ugajal, kakor na sedanjem mestu. Ampak, kakor rečeno, premestitev se ne bo dala še tako hitro izvesti; zato pa bi si dovolil opozoriti visoko vlado, da se nekoliko ozre po sedanjem botaničnem vrtu, v kako groznem stanju se namreč nahaja. Vrtni zid na cesti se je podrl, hišica na vrtu isto tako in kustos botaničnega vrta ne more pridobiti vlade, da bi dovolila, da se napravi nova taka hišica, dasiravno je gotovo, da je neobhodno potrebna, ako se hoče, da se le količkaj racijonelno na vrtu gospodari. Dokler se torej preselitev botaničnega vrta ne zvrši, naj bi vsaj vlada storila potrebno, da se sedanji botanični vrt spravi v tak stan, da bo vsaj deloma odgovarjal namenu, kateremu ima služiti.

To so kratke opomnje, katere želim, da jih uvažuje na jedni strani deželni odbor, na drugi strani pa da bi jih uvaževala visoka c. kr. deželna vlada.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Aus demselben Grunde, den ich bereits bei einem früheren Punkte angeführt habe, daß nämlich dieser Gegenstand auf die heutige Tagesordnung nicht gesetzt wurde, bin ich absolut nicht in der Lage, über den gegenwärtigen Stand der betreffenden Verhandlungen Aufklärung zu geben und bedauere nochmals, daß so wichtige Gegenstände im hohen Landtage zur Verhandlung gelangen, ohne daß sie früher auf die Tagesordnung gesetzt worden sind.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Torej homo glasovali. Gospod poročevalec je predlagal, da se marg. št. 56. vzame na znanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

Pod marg. št. 57. se poroča, da bo o tej stvari, o razširjenji trtne uši, visoka zbornica dobila posebno predlogo.

Torej tudi odpade glasovanje o tej točki.

Pod marg. št. 58. se govori ob oddaji ameriških trt iz državnih trtnic. Naveden je cenik za trte ukorenščene, kakor tudi za kovči, po katerem se prodajajo trte iz državnih trtnic.

Predlagam, da se ta mariginalna številka vzame na znanje.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Visoki zbor! Opetovano sem že govoril v visoki zbornici o trtoreji in sem med drugim naglašal posebno to, da se je bati, da bo nam vinogradnikom zmanjkalo potrebnih trtnih sadik in da se utegne prigraditi, da bo ena ali druga izrigolana parcela ostala nezasajena.

Mi vinogradniki dobivamo trtne sadike na tri načine; ali si jih sami pridelamo in deloma pomnožimo, ali jih dobivamo brezplačno, ali pa končno, da jih kupujemo. Dobivamo in kupujemo si jih lahko od raznih stranij; dobivamo jih brezplačno deloma od države, deloma od dežele. Kar zadeva trtne sadike, katere je razdelil minulo leto naš deželni odbor, moram se o njih prav pohvalno izreči. Bil je res lep in krepak trtni material. Le gledé požlahtnjek bi prosil slavni deželni odbor, naj pazi na to, da se bodo razpošiljale samo take požlahtnjence, ki so popolnoma nepokvarjene, ker smo dobivali doslej tudi take komadičke, ki so se med potjo pokvarili, ali pa so bili že doma taki oddani. Dobili smo tudi trte, ki niso bile ukorenščene. Naj torej tisti gospod, ki trte razpošilja, vsako dobro pregleda in odpošlje samo dobre, bodisi tistim, ki jih dobivajo brezplačno, posebno pa tudi tistim, ki jih celo plačujejo.

Dobivamo pa trte tudi od države, in sicer iz državne trtnice v Kostanjevici. O teh se pa žal ne morem tako pohvalno izreči. Imajo namreč, kakor sem deloma sam videl, dve napaki. Prvič so presibke, drugič pa so preslabo ukorenščene. Tako mi je načelnik kmetijske podružnice metliške pravil, da je z zahvalnim srcem iz državne trtnice v Kostanjevici prejel 4000 ključev, da so bili pa tako drobni, da je bil prisiljen dejati po dva komadiča v eno jamico, češ, ako se eden ne prime, prijel se bo vsaj drugi. In slabo ukorenščene, je rekel, so bile tudi. Te sem pa sam videl in sklepal sem, da se bodo težko ukorenščile, ampak da bi bilo najboljšo, jih dejati v klet v pesek. Mož, ki je deloma dobil trte brezplačno, deloma pa jih je plačal komadič po 1 kr., pravil mi je, da se jih je od 100 pogubilo gotovo 50. Prijela se jih je torej samo polovica.

Drugega ne opomnim, samo to prosim vlado, da bi pazila, da bi se pošiljal v resnici samo dober material, bodisi, da ga dotičniki dobivajo zastoj, bodisi, da si ga kupujejo; zakaj ako dobivajo slab material, nimajo s tem samo materijelne skode, ampak zgubé tudi eno leto in pa upanje in veselje

za daljno nasaditev, ker vidijo, da poleg vsega truda, ki ga imajo, trtoreja tudi ne uspeva.

Ne stavljam torej nobenega predloga; prosim pa vlado, da bi pazila, da se bo iz državnih trtnic oddajal samo dober in krepek material za nove nasaditve.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, gospod poročevalec? (Poročevalec Povše — Berichterstatter Povše: »Ne!«)

Preidemo torej na glasovanje in prosim gospode poslance, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, da se marg. št. 58. vzame na znanje, da izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Povše:

O marg. št. 59—66. nimam ničesa omeniti in predlagam v imenu upravnega odseka, da se sprejmó odobrovalno na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 67. poroča deželni odbor, da je v minulem letu nadaljevalni kmetijski tečaj za ljudske učitelje vsled potresnih razmer izostal, da pa bo za to leto dalje časa trajal in se ga bo udeležilo večje število učiteljev. Pričakovati je, da se bo v ta namen dovolila tudi nekoliko večja podpora iz državnih sredstev.

Predlagam, da se marg. št. 67. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 68. se poroča o številu zglašanih krav in telic, o licenciranji bikov in o razdelitvi bikov plemenjakov. Tudi to poročilo naj se jemlje na znanje. Ob enem omenjam, da me je upravni odsek pooblastil, naj pri tej priliki v njegovem imenu izrazim posebno željo, na katero naj se deželni odbor ozira, ko bo zopet nakupoval živali, da naj bi namreč namesto muricodolcev rajši kupoval murbodnerje, ki gledé svojih lastnostij toliko kot delavna kolikor kot pitovna živina daleko presegajo muricodolce.

V drugem predlagam, da se marg. št. 68. vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Marg. št. 69. in 70. obsegata poročilo, koliko je dovolil deželni odbor podpor v nakup bikov plemenjakov in koliko nagrad za obdržanje bikov plemenjakov nad pogojeno dôbo.

Predlagam, da se ti dve mariginalni številki vzamete na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 71. se razpravlja, kaj se je storilo gledé živinske soli. Lani je bil v tej zbornici v razpravi poseben predlog, ki je meril na to, da naj deželni odbor izposluje nekatere olajšave gledé od-daje živinske soli. Stvar ilustruje najbolj to-le: Lani je bilo od države dovoljenih za posamezne kronovine skupaj 500.000 q živinske soli, posluževalo se je je pa živinorejstvo, osobito županstva, le v pičli meri, kajti prejelo se je je le 113.600 q. Ker bo gledé živinske soli še prišla posebna predloga v obravnavo v tej zbornici, predlagam v imenu upravnega odseka samo, da naj se ta mariginalna številka vzame odobrovalno na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri marg. št. 72. treba pripomniti v imenu upravnega odseka, da je visoka vlada ustregla želji visoke zbornice in dala na okrajna glavarstva okrožnico, s katero se pozivljajo, da strogo pazijo na določbe vodnega zakona in ribarskega zakona, katera zakona podajata političnim oblastim dovolj prilike, da zamorejo kazensko postopati proti podjetjem, ki izpuščajo otrovne tvarine v vode in tako ostrupljajo reke.

Predlagam, da se ta mariginalna številka vzame na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod mariginalno št. 73., 74. in 75. poroča deželni odbor o pogozdovanji Krasa in izkazuje, da znaša potrebščina 15.325 gld. Pokritje pa znaša, in sicer predvidni blagajnični ostanek koncem leta 1895. 703 gld. 40 1/2 kr., donesek deželnega zaklada 2000 gld., donesek južne železnice 1275 gld. in globe za gozdne prestopke 2000 gld., torej skupaj 4178 gld. 40 1/2 kr. Drugih 11.146 gld. 79 1/2 kr., katerih še primanjkuje, pa prevzame potem država, to je poljedelsko ministerstvo.

Upravni odsek je napravil le eno opazko in ta je šla na to, da bi bilo želeti, da bi se nasadbe kolikor mogoče boljši kup vršile, kajti dejansko je izkazana potrebščina za nasaditev 1 orala z 26 gld., ne da bi bili pri tem vpoštevani troški za osobje. Vsled jako težavnega dela so ti troški veliki, kar je pa deloma tudi s tem opravičeno, da je treba v polletni suši od daleč vodo voziti za polivanje mladik-sadik, da ne usahnejo.

Predlagam, da se tudi poročilo pod temi marg. številkami vzame odobrovalno na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 76 se poroča o gozdni drevesnici v Beršlinu pri Novem mestu. O tem imam pripomniti, da uspeva ta drevesnica jako dobro in torej je deželni prispevek popolnoma opravičen. Predlagam, da se marg. št. 76, vzame odobrovalno na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

O marg. št. 77.—80. nimam ničesar pripomniti in le predlagam, da se vzame odobrovalno na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 81. poroča deželni odbor, kaj se je storilo gledé sladorne pese. Visoka zbornica je dovolila svoječasno 1000 gld. v svrhu poskušenj gledé vpeljave pridelovanja sladorne pese na Dolenjskem, kajti treba je vedeti, ali so dotične zemlje res v taki boniteti, da bi se mogla na njih pridelovati sladorna pesa. Poskušnje so se vršile, kmetijska družba je tudi sklicala poseben zbor in zbrani so bili vsi kmetovalci, ki se za to stvar zanimajo. Kmetijska družba je od onih 1000 goldinarjev, katere je visoka deželna zbornica svoječasno dovolila v namen poskušenj gledé vpeljave pridelovanja sladorne pese, porabila 792 gld. 50 kr. Forsirati ali siliti nadaljne poskušnje ne gre, kajti dandanes se nahaja naša avstrijska sladorna obrt v veliki krizi, in na Češkem in Moravskem so cene sladorne pese padle za 40%. Upati je, da bo naša razvita sladorna obrt prestala to hudo krizo, osobito ako bo državna uprava kaj storila v saniranje. Dokler pa se to uprašanje ugodno ne reši, ne kaže delati daljnih poskušenj gledé sladorne pese.

Predlagam, da se to poročilo vzame odobrovalno na znanje.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod marg. št. 82. je izkazano, da se je na premijah za pobite zveri in vidre prejelo l. 1895. 129 gld.

Prosim, da se tudi ta marg. številka sprejme odobrovalno na znanje.

Deželni glavlar :

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu gospoda poročevalca, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto, in s tem je ves oddelek letnega poročila pod lit. A. § 3. rešen.

Prihodnja seja bo v četrtek, dné 6. februvarija t. l., ob 10. uri dopoldne.

Na dnevni red pridejo sledeče točke :

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek ima sejo danes popoldne ob 4. uri; upravni odsek zboruje jutri ob 4. uri popoldne, in odsek za letno poročilo danes popoldne ob 5. uri. Vsi odseki zborujejo v deželni hiši.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 12. uri 50 minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 12 Uhr 50 Minuten Nachmittag.